

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Peccatum ex genere suo veniale, sex modis contingit esse mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

relegit, quod tamen malitia perjurii, quod Deus in levis mendacii testem invocatur, non sit absolute gravis, spectata præcisè materiâ ipsius accidentali & extrinsecâ; necessariò tamen existimanda sit gravis, spectatâ materiâ essentiali & intrinsecâ, irreverentiâ utique in Deum: neque enim homo sensatus existimare potest, gravem non esse irreverentiâ in Deum, ipsum in falsi, quàmlibet minimi, testem adhibere: cum eo ipso Deus, seu prima Veritas, falli fallereque nescia non esset, si falsum, quàmlibet parvum, testificari posset. Quisquis proinde Deum in falsi, quàmlibet minimi, testem adhibet, *per hoc dat intelligere, vel quod Deus veritatem non cognoscat; vel quod falsum testificari velit*, ait S. Thomas loco allegato. Ergo, quantum in se est, facit Deum non Deum: utpote eo ipso non Deum, quo vel in minimo veritatis nescium, vel falsi testem. Quod Deo graviter injuriosum esse, quis sapiens potest in dubium revocare?

CAPUT XXII.

Peccatum ex genere suo mortale, tribus modis fit veniale.

183. Peccatum illud ex genere suo mortale dicitur, quod intra propriam lineam, sive in propria specie sistendo, absque adventu malitiæ alterius speciei, contingit esse mortale, ut furtum. Illud autem peccatum est ex genere suo veniale, quod intra propriam lineam, seu speciem, sine adventu malitiæ alterius speciei, nunquam contingit esse mortale, ut mendacium jocofum.

184. Quod igitur peccatum ex genere suo mortale tribus modis fiat veniale, manifestum est ex dictis superiori capite. Si enim ad mortale peccatum tria requirantur, perfecta advertentia, perfectus consensus, & materia gravis, consequens est, deficiente quolibet ex his tribus, peccatum deficere mortale, adeoque tribus modis de mortali fieri veniale, vel scilicet ob imperfectionem advertentiæ, vel ob imperfectionem consensus, vel ob materiæ parvitatem, ubi ea parvitas datur.

185. Quoddamque id contingat ob materiæ parvitatem, constat in furto unius assis v. g. Quod etiam contingat propter imperfectionem actûs (vel scilicet ex parte intellectûs, vel ex parte voluntatis) S. Thomas docet 1. 2. q. 88. a. 6. hisce verbis: *Potest, quod ex genere est mortale, esse veniale propter imperfectionem actûs: quia non perfecte pertingit ad rationem actûs moralis.* Exemplum est in motibus subitis, qui dicuntur secundò primi. Ita etiam accidere potest in semidormientibus, & in magna animi perturbatione citra culpam nostram superveniente; qualis v. g. accidit justo Lot, qui videns horrendam Sodomitarum impietatem, suis impendentem hospitibus tam venerandis, eorumque indemnitati, pudicitia & honori consulere volens, nec aliter valens,

adeo perturbatus fuit, ut inops consilii, filias suas obtulerit libidini ipsorum, ad avertendam sodomiticam injuriam hospitum illorum. Hoc enim *perturbationi Lot, non consilio tribuendum* censet Augustinus l. 1. qq. in Genes. q. 42. Quæ perturbatio tanta fuit, ut non attenderit sibi licitam non esse oblationem illam filiarum suarum; sed *aliena ille vir justus timendo peccata, qua nisi consentientes inquinare non possunt, perturbatus non attendit ad suum, quo voluit filias suas subdere libidinibus impiorum*, ait Augustinus l. contra mendac. c. 9. Ita etiam Lyranus, Thomas Anglicus, Toftatus, Lipomanus, Peterius, & à Lapide in c. 19. Genes. ad v. 8. Non dubium proinde quin perturbatio illa multum diminuerit de gravitate peccati ipsius, tamen pro certo tenendum sit, non fuisse ipsi licitum filias suas offerre ad minus peccatum, ad gravius avertendum. Hoc enim licitum esse *periculosissime admittitur*, inquit Augustinus laudatâ q. 42.

CAPUT XXIII.

Peccatum ex genere suo veniale, sex modis contingit esse mortale.

PRIMò utique propter conscientia errorem, quo quis mortale esse credit quod facit, licet reverà non sit nisi veniale. Ita S. Bernardus l. de præcepto & dispens. & S. Thomas quodlib. 9. q. 7. a. 15. ibi: *Error, quo creditur esse mortale, quod non est mortale, ex conscientia ligat ad peccatum mortale.* Quia scilicet illud cum tali conscientia faciens, consentit in mortale; sicut in peccatum consentit, qui facit id quod sibi conscientia errans dicit esse peccatum, cum reverà non sit. Propter quam rationem Apostolus Rom. 14. dicit, quod *nihil commune est in Christo, nisi ei qui putat commune esse.* Et rursus: *Si comederit de idolotris, damnatus est, quia non ex fide.*

Secundò, propter relationem peccati de se venialis ad finem mortaliter pravum, ut dum verbum jocofum profertur ex intentione provocandi ad fornicationem. Ita S. Thomas 1. 2. q. 88. a. 3. Ratio est, quia sicut opera ex se bona, prava fiunt, si ex prava fiant intentione; sic peccata ex se venialia, mortalia fiunt, si fiant ex intentione mortaliter prava. *Qui enim viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mœchatus est in corde suo.*

Tertiò, propter finem ultimum cordis in eo constitutum; quod tunc fit, cum quis actui venialiter peccaminoso tanto adhæret affectu, ut amor illius divinæ præferatur amicitia; ita ut propter illum paratus sit transgredi præceptum graviter obligans; paratus proinde divinam potius amicitiam perdere, quàm ab illo abstinere. Ita S. Thomas ibidem. Et meritò: quia primo maximoque mandato quisque sub mortali tenetur Deum super omnia diligere.

Quartò, propter grave scandalum, quod ex peccato, secundum se levi, praveritur, vel

prævideri debet securum. Propter quod olim graviter peccabant, qui coram infirmis idolyta (licet ex se non illicita) comedebant. Ideo namque ipsos graviter redarguit Apostolus I. Cor. 8. dicens, quod causa sint perditionis fratrum, propter quos Christus mortuus est; & ideo in Christum peccant. *Quapropter (inquit) si esca scandalizat fratrem meum: non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem.*

190 Quinto, propter contemptum formalem legis, vel mandati, aut regulæ, vel Superioris: utpote quem semper mortalem esse Theologi passim omnes admittunt; scriptum est enim, *qui vos spernit, me spernit.* Contemptum verò formalem Dei semper esse mortalem, cui dubium esse potest: *Vt enim, qui spernis, nonne et ipse sperneris?* Isa. 33. Porro tunc committit aliquis, vel transgreditur ex contemptu formali, quando voluntas ejus renuit subijci ordinationi legis, vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem, aut regulam. *Quando autem non ideo, sed propter aliquam aliam causam, concupiscentiam, vel iram, inducitur ad aliquid faciendum contra statuta legis, vel regulæ, non peccat ex contemptu, sed ex aliqua alia causa, etiamsi frequenter ex eadem causa, vel alia simili, peccatum iuretur...* *Frequentia tamen peccati dispositionem inducit ad contemptum; & frequenter non est sine contemptu interpretativo, sufficiente ad mortale.*

191 Sexto, propter periculum proximum incidendi in peccatum mortale. *Quia qui amat periculum, in illo peribit,* Eccli. 3. 27. Quæ verba communiter à Scriptoribus Ecclesiasticis sic intelliguntur, ut qui se in periculum proximum peccati mortalis voluntariè conjicit, eo ipso peccati illius reus sit. 1º. quia gravem Dei offensam parvipendit, propriamque salutem negligit, uti demonstrabitur infra, dum agemus de occasione peccatorum. 2º. quia servare non vult divinum præceptum, quo sub gravi quisque tenetur vitare periculum proximum peccati mortalis, uti pluribus ex verbo Dei scripto & tradito argumentis ibidem ostendetur.

Quinam sint autem, qui per venialia proximo se periculo exponunt peccati mortalis, charitas Christi urget nos, ut operosius exponamus, sanctoque Doctores, & magni nominis Theologos desuper exhibeamus. Multi namque, pro dolor, & valde multi sunt, *Christiani, Ecclesiastici, Religiosi, qui ad id non reflectentes (quia secum non habitant, ideoque non norunt quàm sit ipsis, curra suppellex) in magna viventis propriæ salutis ac perfectionis incuria, ex hoc putant sibi omnia salva, quod palpabilia non committant crimina; qui tamen gravissimè errant. Quia dum nullum penè scrupulum faciunt innumera quotidie committendi venialia, eaque parum vel nihil curant, imò valde negligunt emendare, in periculosissimo sunt statu; eò*

quod valde timendum sit, ne extra statum gratiæ sint, & salutis; vel certe in periculo proximo ab eo excidendi, prout ex dicendis manifestum fiet. Sic itaque

§. I.

Pluribus argumentis ostenditur, merito timendum esse, ne extra statum gratiæ sint, qui venialia peccata sua emendare, ab isque abstinere, parum vel nihil curant, valdeque negligunt.

Argumentum primum petitur ex dictis numero precedenti. Quisquis enim in proximum se periculum peccati mortalis voluntariè conjicit, eo ipso reus est peccati mortalis, ut ibi probatum est. At illi qui venialia peccata sua emendare, ab isque abstinere valde negligunt, in proximum se periculum peccati mortalis voluntariè conjiciunt, uti constabit ex dicendis argumento decimo. Ergo eo ipso rei sunt peccati mortalis.

Argumentum secundum petitur ex Hierem. 193 48. *Maledictus, qui facit opus Dei negligenter, negligentia utique magna. Si maledictus: ergo non justus, sed justitiæ desertor. Desertæ namque justitiæ argumentum est Dei maledictio, sicut & vix, uti docent communiter Theologi. Arguo ergo sic: in statu justitiæ non est, qui est à Deo maledictus. Sed à Deo maledictus est, qui facit opus Dei valde negligenter. Facit verò opus Dei valde negligenter, quisquis venialia peccata cavere & emendare parum vel nihil curat, sed valde negligit; cum enim opus Dei fit, salutem nostram operari in timore & tremore, christiane & religiosè vivere (si de Religiosis agitur) ad christianamque vel religiosam perfectionem ferèd conmitti, ea quæ Dei sunt, ut divinum Officium, Missam, &c. debita cum devotione, modestia, gravitate facere, &c. in istis omnibus valde negligentes sunt, quicumque venialia peccata cavere & emendare valde negligunt, ut sunt 1º. Sacerdotes, qui Missam corde arido facere consueverunt absque ulla, vel vix ulla anteriori præparatione, devotione, & post Missam gratiarum actione. 2º. quicumque etiam sacrosancta mysteria soliti sunt tam indecorè tractare, ut videantur non credere Majestatem Domini præsentem (ait Bellarminus l. 2. de gemitu columbæ c. 5.) eò quod utique sine spiritu, sine affectu, sine timore ac tremore, festinatione incredibili, sacrificium perficiunt, quasi fide Christum Dominum non viderent, aut ab eo se videri non crederent. 3º. quicumque divino officio adstricti, illud persolvunt in continua quasi distractione, quam sibi culpâ suâ accersunt. Partim quia extra officium animus ipsorum est quasi perpetuò dissipatus, nec ad officium debita cum attentione persolvendum præparatus. Partim quia toto penè officii divini tempore elatos oculos quaquaversum circumferunt, hucque illuc gyran.*

gyrant. Quia in causa ista distractiones ipsorum
 194 ipsis haud dubiè voluntariè sunt. 4°. qui-
 cumque horas canonicas (quibus adstringun-
 tur) tam cursim, tantaque cum præcipita-
 tione, & irreverentia, sive publicè, sive pri-
 vatim affueverunt recitare, quàm vix famulos
 alloquerentur, vel personam aliquam hone-
 5°. quicumque Religiosi parum curant
 regularum suarum, constitutionumque sub
 gravi culpa non obligantium observantiam;
 sed licet silentio, solitudini, jugi Dei præsen-
 tiæ, &c. adstricti, ferè absque scrupulo silen-
 tium passim ubique frangere, solitudinem par-
 rum curare, inutiliter hinc inde discurrere,
 otiosè vivere, animumque in confabulationi-
 bus & conversationibus inutilibus, ridiculis fa-
 cetiis, curiositatibus, &c. dissipare, atque
 hoc pacto notabilem vitæ partem inutiliter
 transigere, studiumque mortificationis ac pro-
 fectus spiritualis negligere consueverunt. Tales
 namque in Religione non religiosè vivunt.
 At verò in Religione non religiosè vivere,
 magna damnatio est. Quicumque talis est, ni-
 hil aliud est (D. Bernardi iudicio serm. 2. in
 Quadrag.) „ nisi miser homo, qui totus per-
 gens in ea quæ foris sunt, & ignarus interio-
 rum suorum, putans aliquid se esse, cum ni-
 hil sit, ipse se seducit. Sicut aqua effusus sum
 (ait Psalmista in persona hominis huiuscemo-
 di) & dispersa sunt omnia ossa mea. Pl. 21.
 Et alius quidam Propheta : Comederunt alic-
 ni robur ejus, & ignoravit. Osee 8. Exterio-
 rem quippe superficiem intuens, salva sibi om-
 nia suspicatur, non sentiens vermem occul-
 tum, qui interiora corrodit; manet tonsura,
 vestis necdum mutata est, jejuniarum regu-
 la custoditur, statuti psallitur horis : Cor lon-
 ge est à me, dicit Dominus Matth. 15. Atten-
 de frater quid diligas, quid metuas, quid
 gaudeas, aut contristeris, sub habitu Religio-
 nis animum sæcularem, sub pannis conver-
 sionis invenies cor perversum. “ Hactenus Do-
 ctor Mellissus. Qui & epist. 143. suos Clare-
 vallenses alloquens : Siquis (inquit) quod
 absit, existit inier vos... inquietus, vagus, &
 qui panem otiosè manducare non erubescat....
 longe est ab eo anima mea; eò quòd ipse longè
 fecerit à se Deum; morum, non locorum di-
 stantià.

195 Et post Bernardum, D. Dionysius Carthu-
 sianus l. de reform. Monach. seu Claustr. a. 6.
 Quamvis multa contineantur in regulis, aut
 statutis Religiosorum, ad quæ non tenentur de
 necessitate præcepti, ita quòd statim mortaliter
 peccent, quando in aliquo illorum fuerint ne-
 gligentes, ut est observantia silentii, surgere ala-
 criter ad matutinas, otiositates vitare, inu-
 tiliter hinc inde discurrere, & similia : ve-
 ramtamen consuetudo, seu assiduitas delinquen-
 di in istis, & non curare, nec emendare,
 non potest à mortali excusari peccato.

196 Argumentum tertium petitur ex Apocal. 3.
 Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque
 calidus. Utinam frigidus esses, aut calidus!

sed quia tepidus es..... incipiam te evomere
 ex ore meo. Quæ verba laudatus Dionysius
 Carthusianus in cap. 3. Apocal. sic explicat :
 Quia neque frigidus es per infidelitatem, neque
 calidus per charitatem infusam, sed tepidus,
 id est piger, accidiosus, & negligens... inci-
 piam te evomere ex ore meo; id est, meâ sen-
 tentiâ reprobare. Fideles autem (inquit) tunc
 reprobari incipiunt, dum in mortale labuntur.
 Nam quemadmodum aqua tepida citò evomitur;
 sic tepidi isti sunt Deo specialiter detestabiles.
 Et (sicut Hieronymus ait, eundem locum ex-
 plicans in lra. c. 52.) tepidi & dormientes
 pleni sunt furoris Domini : per eum, qui ne-
 que frigidus, neque calidus est, sed tepidus,
 eum intelligens, qui inter vitia & virtutes
 medius fluctuat. At verò illi omnes, de qui-
 bus agimus, quosque numero 193. & 194.
 descripsimus, manifestè tepidi sunt in Dei ser-
 vitio, suæque salutis, ac perfectionis studio
 (utpote in eo valdè negligentes, pigri, ac-
 ciosos, & neque calidi, sive ferventes, neque
 omninò frigidi, id est palpabiliter criminosi,
 sed inter vitia & virtutes mediū fluctuantes.
 Sunt ergo Deo detestabiles, pleni furoris Do-
 mini; nec habent charitatem infusam, sed
 sunt in statu peccati mortalis, incipitque Deus
 eos suâ sententiâ reprobare. Similes denique
 sunt Episcopo illi Laodicæ, qui, cum esset
 tepidus, & valdè negligens in Dei servitio,
 divitem se putabat, & nullius egentem; &
 nesciebat quia esset miser, & miserabilis, &
 pauper, & cæcus, & nudus : utpote destitutus
 operibus bonis, factis ut oportet. Unde &
 tales difficilè convertuntur : quia putant in
 bono se statu esse, cum non sint; videmus
 que ad oculum, quòd hi qui manifestè sunt
 vitiosi, ita ut nec aliquid boni se egisse, aut
 agere putent, facilius convertantur, quàm
 tepidi, seu illi qui volunt partim Deo, par-
 tim sæculo coherere, placere, servire, ait
 Carthusianus loco citato. Propterea etiam vi-
 demus (inquit l. de profess. Monast. c. 7.)
 quasdam religiosas personas esse inconvertibili-
 res, inflexibiles, ac duriores mundanis ho-
 minibus. Eos namque (ut Bernardus ait serm.
 6. in ascens. Dom. loquens de Religiosis te-
 pidis ac remissis, quorum brevis, & rara est
 compunctio, animalis cogitatio, tepida conver-
 satio, obedientia sine devotione, sermo sine cir-
 cumspectione, oratio sine cordis intentione, le-
 gio sine adificatione) tales (inquam) vix ge-
 benne metus inhibet, vix pudor cohibet, vix
 frangat ratio, vix disciplina coërcet. Hactenus
 Bernardus, qui rursus ibidem serm. 3. Sunt
 (inquit) multi inter nos, qui de uno pane co-
 medunt nobiscum, dormiunt nobiscum, cantant
 nobiscum, laborant miseri & miserabiles, ut-
 pote socii tribulationis, sed consolationis non
 ita... inde autem tam perniciofa tepiditas ema-
 nat, quia affectus, id est voluntas eorum, nondum
 purgata est, nec bonum sic volunt, sicut nove-
 runt, à propria concupiscentia abstracti gravi-
 ter & illocti : amant enim in carne sua terre-

nas consulationibus, sive in verbo, sive in signo, sive in facto, sive in aliquo alio... inde est quod raro affectiones suas dirigunt in Deum, & eorum compunctio non continua, sed horaria est. Impleri autem visitationibus Domini anima non potest, quae his distractionibus subjacet... neque enim spiritus & caro, ignis & tepiditas, in uno domicilio commorantur, praesertim cum tepiditas ipsi Domino soleat vomitum provocare.

197 Argumentum quartum est quia Christiani illi, Ecclesiastici, & Religiosi, qui venialia tam parum curant vitare & emendare, suntque in voluntario habitu, seu consuetudine ea valde negligendi, graviter peccant contra primum maximumque mandatum, diligendi Deum ex toto corde, ex tota anima, ex tota virtute, hoc est (interprete Bernardo serm. 20. in Cant.) toto & pleno cordis affectu... tota rationis vigilantia & circumspectione... & tota virtute, ut nec mori pro ejus amore perimescas, &c. At iste Deum diligendi modus tantum abest à tepidis illis, parumque sollicitis hominibus, quantum ortus ab occidente. Quomodo enim toto & pleno cordis affectu Deum diligunt, qui tam parum curant innumeratas in ipsum offensas quotidie admittere, & tam parum curant emendare? Profecto quia avarus toto & pleno cordis affectu pecuniam diligit, nullus unquam vidit avarum, parum aut nihil curantem innumeratas pecuniarum jacturas parvas quotidie facere, absque ulla, vel vix ulla cura eas reparandi. Quomodo tota rationis vigilantia & circumspectione satagunt Deo per amorem placere, qui tam parum curant ipsi innumeratis offensis quotidie displicere, &c. Tamque parum vigilant, ne ipsum offendant, ut magnam illam negligentiam suam proximo se periculo exponant gratiam & amicitiam ipsius amittendi? Quomodo tota virtute & fortitudine Deum amant, qui tam flaccide & languide amant, si tamen amant? Illi profecto, in quibus amor Dei fortis est & magnus, non est languidus, iners & otiosus, sed (Gregorio Magno teste Homil. 30. in Evang.) operatur magna. Nullus verò effectus magnus divini amoris apparet in tota serie vitae eorum, de quibus agimus.

Verum enim verò operosius urgendum est praesens argumentum, ut efficacia ipsius magis eluceat. Tanta est primi maximeque de diligendo Deo mandati extensio, tamque extensa obligatio, ut, ad ipsi satisfaciendum, tota vigilantia nostra & studium esse debeat, ut divinus amor in nobis jugiter augeatur, magisque & magis roboretur, juxta doctrinam Sanctorum. Nullus quippe gradus ipsius meretur de consilio, sed qualemcumque & quantumcumque in hac vita fuerimus consecuti, in eo non licet nobis sistere, sed oportet semper crescere, donec ad tantam dilectionis plenitudinem perveniamus, quanta respondebit visioni quam Deum videbimus facie ad faciem; ita ut ista etiam dilectionis plenitudo & perfectio nobis praecipiat, tamen ad eam in

hac vita nemo perveniat, nec valeat perfecte pervenire. Cur enim non praecipitur homini ista perfectio (ait Augustinus l. de perfect. just. c. 8. cumque Augustino S. Thomas 2. 2. q. 44. a. 6. ad 3.) quamvis eam in hac vita nemo habeat? Non enim recte curritur, si quod currendum est, nesciatur. Quomodo autem sciretur, si nullis praecipitis ostenderetur? Paulò verò antè dixerat: In illa patriae plenitudine charitatis, praecipit illud implebitur, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. Nam cum adhuc est aliquid carnalis concupiscentia, quod vel continendo frangitur, non omni modo ex tota anima diligitur Deus (quod tamen praecipitur) sed in patria tunc erit justus sine ullo omnino peccato, quia nulla lex erit in membris ejus, repugnans legi mentis ejus, sed prorsus toto corde, tota anima, totaque mente diligit Deum; quod est primum maximumque mandatum. Similia habet in l. de spir. & lit. c. ult. ubi sic: Cum ab hac peregrinatione (in qua per fidem nunc ambulatur) perventum erit ad patriam, quam nondum visam speramus... ipsa dilectio non solum supra quam hic habemus, sed longe supra quam petimus & intelligimus, erit: nec ideo tamen plus esse poterit, quam ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente (non plus proinde quam primo mandato praecipitur) neque enim restat... quod addi possit ad totum: quia si restabit aliquid, illud non erit totum. Proinde hoc primum praecipitum justitiae, quo jubemur Deum diligere ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente... in illa vita perfecte implebimus, cum videbimus faciem ad faciem. Sed ideo nobis hoc etiam nunc praecipitum est, ut admoneremur quid fide exposcere, quò spem praemittere, & obliviscendo qua retro sunt, in qua anteriora nos extendere debeamus. Nec tamen, si esse nondum potest tanta dilectio Dei, quanta illi cognitioni plena perfectaque debetur, jam culpa deprimendum est, dummodo in Dei dilectione jugiter proficere non negligamus, & ut in priori loco ait, sic audiamus praecipitum perfectionis, ne currere negligamus ad plenitudinem charitatis. Non enim (ut paulò antè dixerat eodem cap. 8.) ad satietatem justitiae, cum hinc exierit, quisque perveniet, nisi ad eam, cum hic est, esuriendo & sitiendo cucurrerit. Beati quippe, qui esuriunt & sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Quamdiu ergo peregrinantes à Domino per fidem ambulamus... hac est nostra, seu nobis praecipitum justitiae, ut ad illam perfectionem, plenitudinemque justitiae, ubi in specie decoris ejus jam plena & perfecta charitas erit, nunc ipsius cursum rectitudine & perfectione tendamus, castigando corpus nostrum... & eleemosynas in dandis beneficiis, & dimittendis quae in nos sunt commissa peccatis, hilariter & ex corde faciendo, & orationibus indesinenter instando... ut currentium vires adjuventur. Aliàs non impletur id quod beatus David dicit: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet

in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam. Nam, ut Augustinus prosequitur, ingredi sine macula non absurdè etiam ille intelligitur, non qui jam perfectus est, sed qui ad ipsam perfectionem irreprehensibiliter currit, carens criminibus damnabilibus, atque ipsa peccata venialia non negligens corrigere, & mundare eleemosynis.

Jam verò illi nostri tepidi & negligentes Christiani, Ecclesiastici, Religiosi, quàm procul absunt à jugiter currendo ad perfectionem illam, plenitudinemque charitatis! Quàm procul ab adhibenda omni vigilantia & studio ad hoc ut divinus amor in ipsis jugiter augeatur & roboretur! Quàm procul à sic jugiter in Dei dilectione proficiendo, ut currere non negligant ad plenitudinem charitatis! Quàm procul à sic efuriendo & sitiendo iustitiam, ut proprii corporis mortificatione, & aliis operibus bonis orationibusque indefinenter insistent, ut currentium vires adjuventur, atque hoc pacto non solum cursum suum non intermittant, sed indefinenter augeant! Quàm procul ab irreprehensibiliter ad ipsam perfectionem sic currendo, ut non solum careant criminibus damnabilibus, sed & ipsa peccata venialia non negligant corrigere, atque eleemosynis mundare? Cùm ergo in istis notabiliter deficiant, juxta doctrinam Sanctorum notabiliter deficiunt ab implendo primo maximoque mandato. Per consequens non habitabunt in caelesti tabernaculo, nec requiescent in monte sancto Dei, utpote non ingredientis sine macula, ad perfectionem irreprehensibiliter currendo.

198 *Argumentum quintum, est quia languidi illi ac ferè perpetuò dissipati Christiani, Ecclesiastici, Religiosi, peccant etiam graviter contra præceptum Exodi 14. de non tentando Deum. Quia reverà ipsum interpretativè tentant, dum vix unquam ad orationem se præparant, uti docet S. Thomas 2. 2. q. 92. a. 3. ad 2. hæc verbis: Ille qui ante orationem animam suam non preparat... ad devotionem se non disponendo, non facit quod in se est, ut exaudatur à Deo. Et idè quasi interpretativè tentat Deum. Et hujusmodi interpretativè tentatio ad irreverentiam Dei pertinet, quâ homo presumptuosè, & sine debita diligentia se habet in his que ad Deum pertinent. Dicitur enim 1. Petr. 5. Humiliamini sub potenti manu Dei. Et 2. Timoth. 2. Sollicitè cura, te ipsum probabilem exhibere Deo. Unde etiam hujusmodi tentatio, irreligiositatis species est.*

Argumentum sextum (quo, sicut & seqq. roboratur quartum) est quia peccant etiam graviter contra præceptum, preparandi animam suam ad tentationem. Eccli. 2. Si enim jubemur preparare animas nostras ad tentationem, jubemur incessanter vigilare & satagere, ut adversus tentationes roboretur infirmitas nostra; per consequens jubemur incessanter vigilare & satagere, ut augeatur & roboretur in nobis amor Dei. Siquidem ex una

Tom. I.

parte secundùm diversos istius amoris gradus, vel fortes sumus, vel debiles ad resistendum tentationi, prout constat ex eo quòd ex pluribus iustis, eadem tentatione pulsatis, alii fortiter resistendo victores evadant, alii ex infirmitate succumbant. Ex alia parte nemo scit mensuram tentationum, quibus Deus ipsum pulsari permittet. Unusquisque ergo sub gravi tenetur jugiter satagere, ut per incrementum amoris iustitiæ, seu Dei, in se augeantur vires ad resistendum tentationi. Tamen enim fidelis Deus non patietur nos tentari supra id quod possumus, si fecerimus ex parte nostra quod à nobis ipse exigit, ad hoc ut gratiam ad id necessariam obtineamus. At si hoc neglexerimus, id est si parum vel nihil solliciti fuerimus fideliter ac fortiter laborare, atque ut oportet orare, ad obtinendam gratiam, quâ in amore Dei crescimus & roboremur, manifestum est negligentiam nostram imputandum, quòd in resistendo debiles simus, & supra vires præfentes tentemur. Neque enim supra vires tentati fuisset, si abundantiori charitate infirmas vires nostras augere solliciti fuisset. Neque Deus vires ad resistendum completè sufficientes promittit, nisi fideliter laborantibus in via sua, in eaque proficientibus, & ut jugiter proficiant ferventer & perseveranter orantibus. Vult enim Deus, ut *justificati... euntes de virtute in virtutem renoventur, ut Apostolus inquit, de die in diem, hoc est mortificando membra carnis, & exhibendo ea arma iustitiæ in sanctificationem* (verba sunt Concilii Tridentini sess. 6. c. 10.)... *in ipsa iustitia per Christi gratiam accepta, cooperante fide bonis operibus, crescant, atque magis iustificentur, sicut scriptum est: qui iustus est, iustificatur adhuc. Et iterum: ne verearis usque ad mortem iustificari. Vult etiam, ut hoc iustitiæ incrementum petant cum S. Ecclesia sic orante: da nobis Domine fidei, spei, & charitatis augmentum. Vult iustum, cui impossibilia non jubet, & facere quod possit (prosequitur c. 11.) & petere quod non possit. Vult, ut tamen si in Dei auxilio firmissimam spem collocare & reponere omnes debent (inquit c. 13.) verumtamen qui se existimant stare, videant ne cadant, & cum timore ac tremore salutem suam operentur in laboribus, in vigiliis, in eleemosynis, in orationibus & oblationibus, in jejuniis & castitate. Formidare enim debent (scientes quòd in spem gloriæ, & nondum in gloriam renati sunt) de pugna qua superest cum carne, cum mundo, cum diabolo, in qua victores esse non possunt, nisi cum Dei gratia Apostolo obtemperent dicenti: debitores sumus, non carni, ut secundùm carnem vivamus: si enim secundùm carnem viveritis, moriemini; si autem spiritum facta carnis mortificaveritis, vivetis. Denique vult Deus, ut simus abundantes in opere Domini semper, 1. Cor. 15. nunquam proinde cessemus id facere quod Princeps Apostolorum 2. Petr. 1. ait: Saragite ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Et*

Yyy

sub istis conditionibus, non illis neglectis, promisit Deus se non passurum ut supra vires tentemur. Nec mirum, quamdiu enim sumus in hoc corpore mortali, nunquam moritur, nunquam non tentat nos cupiditas, nunquam non crescit & augetur in nobis, nisi jugiter fatigamus eam reprimere, & minuere. Quod si neglexerimus, semper magis & magis roboratur, & in tantum augetur, ut hominem faciat profus animalem & terrenum. Est enim miserima propensio, ipsum ad inferiora jugiter pertrahens, nisi vim sibi continuam faciat, ut ad superna eleuetur. Est torrens, ipsum proripiens, & in abyssum inferni abreptans, nisi fortiter ascendat ex adverso cursus ipsius. Est pondus infelix, semper in actione. Est radix amara, semper pullulans, & emittens exosa Deo germina, quibus imago Dei in homine modico deformatur tempore, dum homo negligit sollicitudinem continuam refecandi prava illa germina. Istud proinde esse debet opus assiduum, ista continua sollicitudo, ista obligatio, ista militia hominis secundum Augustinum. Rogare, utrum ad id quisque sub gravi teneatur obligatione, est rogare, utrum sub gravi obligatione quisque teneatur non sinere se petrahi in infernum. In abyssum quippe ipsius cupiditas abripit eos, qui vim sibi continuam inferre parum curant adversus continuam pullulantia & repullulantia germina ipsius. Et ideo scriptum est: *Regnum calorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.*

199 . . . Atque ex his septimum & octavum sponte fluit argumentum: sextum quidem, quod languidorum & negligentium Christianorum vita non solum immanè distat ab observantia laudatorum Evangelicorum praeceptorum (prout ad oculum patescit) sed & ab observantia praecepti, quo Christiani, ad implenda superiora praecepta, obtinendasque ad id à Deo vires, jubentur vigilare, & orare omni tempore. Marci 13. *Videte, vigilate, & orate.* Matth. 26. *Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem.* Luc. 21. *Vigilate, omni tempore orantes.* At ipsi non solum non vigilant, omni tempore orantes, imò vigilare, & se custodire valde negligunt; & non solum non orant omni tempore, imò vix unquam orant, sicut oportet; sed semper, aut ferè semper, cum tempore, negligentia, irreverentia, & distractione voluntaria, ad minus in causa, totà ferè vità suà dissipati, & dormitantes in Dei servitio, suæque salutis studio. Immanè ergo distat ab observantia praeceptorum illorum; quæ graviter obligare, constat, partim ex verbis, quæ immediatè sequuntur apud Lucam: *Vigilate, omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere omnia ista quæ futura sunt, & stare ante Filium hominis,* hoc est, ut in diviño iudicio evadere possitis universa inala pœnalia, reprobis tunc infligenda, & coram summi Iudicis tribunali securi stare, prout ibi Dionysius Carthusianus exponit. Partim ex

Tridentino ubi suprâ c. 13. ubi praeceptorum illorum, sicut & aliorum supra laudatorum observantiam summi momenti esse declarat, cum dicit: *Verumtamen qui se existimant stare, viaeant ne cadant, & cum timore & tremore salutem suam operentur in laboribus, in vigiliis, in elemosinis, in orationibus, &c.* ut suprâ. Partim ex Zosimo Papa in epist. ad totius Orbis Episcop. in qua sic: *Quod enim tempus intervenit, quo ejus non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, causisque, cogitationibus, motibus, adiutor & protector orandus est. Superbum est enim, ut quidquam sibi humana natura presumat, clamante Apostolo: Non est nobis colluctatio adversus carnem & sanguinem, sed contra Principes & Potestates aeris huius, contra spiritualia nequitia in caelis.* Cum ergo orationis studium usque adeò negligunt ii de quibus agimus, quomodo pares esse possunt ad fortiter pugnandum, non solum adversus mundum & carnem, sed & adversus Principes illos & Potestates?

200 *Argumentum septimum;* est quia ex dictis argumento 4. graviter quoque peccant contra praeceptum, quo Christiani omnes sub gravi obligatione jubentur semper proficere in virtute, & nunquam deficere. Praeceptum istud manifestè consequitur ex primo maximoque mandato, prout ibi demonstravimus ex doctrina Sanctorum. Unde & graviter obligare docent Sancti. *Nemo fidelium, quantumvis multum profecerit, dicat, sufficit mihi* (aiunt S. Augustinus enarrat. in Pl. 69. n. 8. & S. Prosper in l. Sententiar. ex Augustino Sententiâ 234.) *qui enim dixerit, remansit, & hesit in via ante finem: quia non perseverabit usque in finem.* Per consequens non salvabitur. *Non enim ad saturitatem iustitia, cum hinc exierit, quisque perveniet* (ait rursum Augustinus de perfect. iust. c. 8.) *nisi ad eam cum hic est, sive quamdiu hic est, cucurrerit.* Et ferm. 15. de verb. Apost. *Semper tibi displiceat quod es, si vis pervenire ad id quod nondum es. Nam ubi tibi placuisti, ibi remansisti. Si autem dixeris, sufficit, peristi.* Ne ergo pereas, semper adde, semper ambula, semper profice. Concinit Bernardus epist. 91. *Minimè profectio est bonus (minimè proinde iustus) qui melior esse non vult, voluntate scilicet ferri & efficaci, & ubi incipit nolle fieri melior, ibi etiam desinit esse bonus.* Et epist. 153. *Nolle proficere, deficere est. . . Non vis proficere, ô Christiane? Non? vis ergo deficere. . . Sic mihi, inquis, vivere volo, & manere, in quo perveni; nec peior fieri patior, nec melior cupio. Hoc ergo vis, quod esse non potes? Quid enim stat in hoc saeculo? Et cerè de homine specialiter dictum est. . . nunquam in eodem statu permanet. Ipse denique hominis. . . Author, quamdiu in terris visus est. . . nunquid stetit? imò pertransit bene faciendo. . . Pertransit ergo, sicut non infructuose, ita non remissè, non pigre, non lenio gressu, sed. . . exultavit ut gressus ad currendam viam. Perro currentem*

non apprehendit, qui & ipse pariter non currit. Et quid prodest Christum sequi, si non contingat consequi? Ideo Paulus aiebat: sic currite ne comprehendatis. Ibi tu Christiane, sige tui cursus profectusque metam, ubi Christus posuit suam: Factus est (inquit) obediens usque ad mortem. Quantumlibet ergo cucurreris, si usque ad mortem non perveneris, bravium non apprehendis, &c.

Propterea etiam Apostolus 1. Theſſal. 4. Rogamus vos (inquit) & obsecramus in Domino Jesu Christo, ut quemadmodum accepistis à nobis, quomodo oporteat vos ambulare... sic & ambuletis, ut abundetis magis. Scitis enim quae praecepta dederim vobis per Dominum Jesum. Vult ergo Dominus Jesus in via virtutis nos sic ambulare, ut in ea semper crescamus & abundemus magis, nec in vacuum gratiam Dei recipiamus, sed eam fructificare faciamus. Idque sub gravi obligatione, uti probant exempla, in Evangelio commemorata, aeternae punitionis, maledictionisque servorum, non fructificantium domino suo. Nominatim exemplum servi illius inutilis, qui ob defossum in terra domini sui talentum, nullumque profectum ex eo reportatum, iussus est projici in tenebras exteriores, ubi erit fletus & stridor dentium. Idipsum probat Evangelica Parabola ficulnae in aeternum maledictae, quia non reulit fructum. Parabola quoque vineae, à patrefamilias desertae, quia non protulit vinum, sed acetum. Idipsum denique demonstrat tremenda illa sententia Salvatoris: Omnis arbor, quae non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.

Argumentum octavum, est quia insuper peccant, & graviter peccant contra professionem vitae christianae, quam in baptismo fecerunt, & contra Christiani hominis qualitates ac prerogativas, Prolegomeno 3. c. 1. enarratas: cum enim sint specialis possessio, peculiumque Domini; cives Sanctorum, domesticique Dei; discipuli, oves, palmites, membra & sponsa Christi; templum, victima & filii Dei, tam nobiles sublimesque qualitates ac prerogativae vitam non permittunt ignobilem, inertem, terrenam, animale (qualis est vita eorum, de quibus agimus) sed vitam postulant nobilem, caelestem, sublimem, sanctam, (à qua longissime distat vita ipsorum) oportet namque vitam esse proportionatam statui & conditioni cujusque, prout ibidem pluribus demonstravimus.

Argumentum nonum petitur ex iis quae sacri Interpretes dicunt ad illud Proverb. 24. Per agrum hominis pigri transire, & per vineam viri stulti, & ecce totum repleverant urtica, & operuerant superficiem ejus spine, & maceria lapidum destructa erat, &c. Aiunt enim ibi luculentam Parabolam ex agricultura petita declarari, omnia in corde hominis silvescere, gratiamque atque protectionem divinam subtrahi, nisi accurata diligentia cor excolatur. Ita D. Gregorius pulchre hoc decla-

Tom. I.

rans 1. 20. Moral. c. 20. Per agrum quippe hominis pigri transire, est (inquit) cuiuslibet vitam christianam, ecclesiasticam, religiosam valde negligentis inspicere, ejusque opera considerare. Vitam quippe ipsius replent urticae & spinae vitiorum terrenorumque desideriorum. Et idem in tali homine destruitur maceria lapidum, id est vita disciplinata; corque indisciplinatum ipsius deserit gratia & protectio divina (per maceriam quippe lapidum sacri Interpretes utrumque intelligunt, Patrum utique disciplinam, & gratiam protectionemque divinam; eò quod utroque, tamquam validam sepe, quam significat lapidum maceria; homo vallatus, adversus spiritualium bestiarum & hostium insidias validè sit munitus) quae desertus totus fit animalis ac terrenus, ambulans in desideris suis, & expositus incurſibus ac morſibus spiritualium illarum bestiarum, quae ipsum redigunt ad magnam egestatem spiritualem. Scriptum est enim: Omnis piger semper in egestate est. Prov. 21. Et, egestatem operata est manus remissa. Ibid. c. 10. Et, in pigritiis humiliabitur contignatio, & in infirmitate manuum perſillabit domus. Eccles. 10. Quo parabolico sermone Spiritus sanctus significat, ipsas etiam res firmissimas otio, desidia, ac remediorum neglectu sensim collabi. Scilicet quippe tectum, parietes ac trabes corruptente, humiliatur contignatio, id est structura virtutum, totumque aedificium spirituale ruit. Videri potest Cornelius à Lapide ad citatum locum ex Proverb. 24. ubi ex D. Gregorio, V. Beda, Glossa, & aliis, sic habet: Ostendit Salomon, in quantas miseras se conjiciat, qui agrum suum negligenter colit, & per pigritiam temporalem describit pigritiam spiritualem, ejusque damna & noxas. Quasi dicat: sicut pedibus transiens per agrum pigri, vidi ejus squallorem defectu cultura; sic oculis mentis transiens, lustransque vitam, animam, conscientiam (haec enim cujusque est ager & pradium, illi à Deo datum, imò elocatum ad culturam) hominis inertis, qui illam excolere negligit, non tantum vacuum vidi virtutibus, & fructibus bonorum operum, sed repletam quoque urticis, carduis & spinis vitiorum omnium, ac demonum, carnis & mundi incurſionibus expositam, eò quod maceria, seu sepes ejus sit diruta. Sepes haec est disciplina Patrum juxta D. Gregorium; vel etiam est intrinsecus gratia & custodia sui, extrinsecus protectio Dei & Angelorum. Utraque enim hac sepe disjecta, anima (ceu vinea, disjecta sepe) aperta patet bestiarum & hostium, id est, temptationum & demonum incurſibus, qui eam radionis depascuntur & demoliuntur. Quo fit, ut in extremam sterilitatem, & penuriam rerum omnium incidat, ac in morte eum opprimat omnis meritum inopia: ideoque subito & inevitabiliter relegatur in gehennam, ubi cum divite epulone in flammis sitiens, nec guttam aquae ad linguam refrigerandam inveniat. Enimvero regnum Dei non dabitur otiosi, sed in servicio Dei studiosis.

*Regnum Dei non dabitur vagantibus, sed pro
servitio Dei dignè laborantibus.* Bernardus,
seu Author libri de modo bene vivendi c. 51.
Et serm. 63. in Cant. graphicè describens vi-
tam eorum, de quibus agimus: Viro, inquit,
sapienti sua vita vinea est, sua mens, sua con-
scientia. Nihil quippe incultum desertumve in
se sapiens derelinquet. Stultus non ita. Cuncta
apud eum neglecta invenies, cuncta jacenta,
cuncta inculta & sordida. Non est vinea stulto.
Quomodo vinea, ubi nihil plantatum, nihil elab-
oratum usquam patet? Tota spinis silvescitur &
tribulis stulti vita, & vinea est? Si fuit, jam
non est, redacta in solitudinem. Ubi vitis vir-
tutis? Ubi botrus boni operis? Ubi vinum lei-
tiae spiritualis? Et citatis verbis supra allegatis
ex Prov. 24. *Per agrum hominis pigri transi-
vi,* &c. sic prosequitur: *Audis sapientem
irridentem stultum, quod bona natura, & do-
na gratia, quae forte per lavacrum regenerati-
onis acceperat, tamquam illam quam plantavit
Deus... primam suam vineam, in non vineam
negligendo redegit. Demque non potest vinea esse,
ubi vita non est. Nam stultus quomodo vivit,
mortem potius quam vitam esse censuerit (ip-
sum ergo spiritualiter mortuum censet, non
viventem.) Quomodo vita cum sterilitate? Ar-
bor arida, & in sterilitatem versa, nonne mor-
tua judicatur? Et fumenta mortua sunt...
sic stultus eo ipso quod inutiliter vivit, vivens
mortuus est. Neque enim dignus est qui vivat,
sed qui è vita excidat, ait S. Petrus Chrylo-
logus serm. 106. hisce verbis: *Homo, qui na-
tura donum, munus anima, rationis benefi-
cium, excellentiam sensus, iudicium mentis...
cultura bonum per steriles atque inopes actus
evertit, occupat, mergit, Auctori fructum,
Culcetri gratiam negat: sicut infructuosa arbor
è terra, sic iste è vita meretur excidi.**

202 *Argumentum decimum, est quia (juxta
Scripturam & Patres) vix contingit in statu
gratiae & salutis diu esse, qui venialia cavere
& emendare parum curant, sed valde negli-
gunt. Scriptum est enim: Qui spernit moasca,
paulatim decidet. Eccli. 19. Et si non in timo-
re Domini tenueris te instanter, cito subver-
tetur domus tua. Ibid. c. 27. Manifestum ve-
rò est in timore Domini sese instanter non te-
nere, qui parum curant ferè continuò ipsum
offendere, offensamque emendare.*

Et quanam est hac de re doctrina Sancto-
rum? *Hoc ipsum est malorum omnium causa*
(ait Chrysostomus in c. 1. ad Galat.) *quod
ob pusilla non indignamur. Quemadmodum in
corporibus qui vulnera neglexerunt, febres gi-
gnunt, & putrefactiones, ac mortem demque;
iudem & in animis, qui pusilla dissimulant, ma-
jora invitant. Alià similitudine idipsum ostendit
Homil. 8. in 1. ad Cor. similitudine utique
vestimenti, ac tecti neglecti. Vestimentum
namque ab initio ruptum, & neglectum, per
totum producit scissuram; & tectum, si cum
parvae tegulae decidunt, neglectum fuerit, to-
tam domum dejicit.*

Augustinus epist. 108. *Quid interest ad non-
fragium, utrum uno granulo ulla navis operia-
tur, & obruatur, aut paulatim surrepens aqua
in sentinam, & per negligentiam derelicta,
atque contempta, impleat navem, atque sub-
mergat? Itaque noli contemnere, quia minora
sunt (ait serm. 96. de temp.) sed time, quia
plura sunt. Attendite, fratres mei, minuta sunt,
non sunt magna. Non est bestia quasi leo, ne
uno morsu guttur frangat; sed & plerumque
bestia minuta multa necant... Infirmum est na-
tura humana, quae etiam minutissimis bestis in-
teriri potest... Quam minuta sunt grana are-
nae, sed si arena amplius in navem mittitur,
mergit illam ut pereat. Tract. 12. in Joan. Mi-
nuta plura peccata, si negligentur, occidunt.
Modica aqua paulatim per sentinam intrat,
sed cum intrando, & non exhaurendo, mergit
navim. Quid est autem exhaurendo minuta pec-
cata, nisi bonis operibus agere ne obruant, ge-
mendo, jejunando, tribuendo, ignoscendo?
Quod non faciunt, qui ea emendare parum
curant.*

Gregorius I. Pastor. cur. admonit. 34. *Qui
peccata minima flere ac devotare negligi, astra
injusta, non quidem repemè, sed paribus to-
tus cadit.* Similia proferunt reliqui SS. Pa-
tres, ita ut ista sit doctrina clarissima.

Et ratione faciliè probatur, quia dum ho-
mo tam parum timet Deum, ut post tot ac-
cepta ab ipso beneficia parum curet ipsum ve-
nialiter offendere; dum etiam tantà laborat
suae salutis incurià, ut per negligentiam mag-
nam venialia cavendi, emendandique, pa-
rum curet exponere se periculo peccati mor-
talis, sibi per Otacula sacra comminato: hoc
ipso indignum se reddit speciali gratià, pro-
tectioneque Dei, quae destituta humana infir-
mitas, tam debilis, tam languida, tam iner-
mis efficitur, ut prevalere non possit adver-
sus graves tentationes, quae nunquam desunt
in hoc statu corruptionis, diabolo ad tentan-
dum nunquam dormiente. Per consequens
necesse est ut succumbat, necessitate quam suà
culpà & voluntate contraxit. Quia, prout In-
nocentius I. ait epist. 39. ad Augustinum,
*necesse est, ut quo auxiliante vincimus, eo non
adjuvante vincamur.*

Porro Deus triplici de causa sua ipsi au-
xilia subtrahit. Prima est medicus ille Dei ti-
mor. Secunda, propria incuria salutis. Ter-
tia, ingratitude & inurbanitas ipsius erga Deum.
Nam, ut bene explicat R. P. Segnerus, è
Soc. Jesu, in suo Homine Christiano p. 2. dis-
cursu 22. Deus inurbanitatis ipsius peritus,
sua tandem ipsi subtrahit auxilia, dimittitque
eum in via cordis ipsius, juxta id quod scrip-
tum est Isa. 57. *Propter iniquitatem avaritia
ejus iratus sum... Abscondi à te faciem meam,
& indignatus sum. Et abiit vagus in via cor-
dis sui.* Est enim Deo valde avarus Christia-
nus, Ecclesiasticus, Religiosus, qui tantis à
Deo cumulatus beneficiis, tam parè, tam-
que inurbanè ipsi servit, ut à peccatis dum-

taxat mortalibus, non à venialibus cavere velit. Suàque illà erga Deum, & Patrem tam liberalem avaritià & inurbanitate dignum se reddit, ut ab ipso Deus iratus faciem suam abscondat, id est, gratiæ suæ beneficentiam ipsi subtrahat, ipsumque deserens in via cordis sui, in ea ipsum perire permittat.

203 Nec mirum quòd pereat in periculo, cui se per tantam venialia cavendi & emendandi negligentiam voluntariè exposuit. Non mirum etiam, si malo suo sentiat, quàm verè Prov. 19. v. 16. scriptum sit: *Qui negligit viam suam, morificabitur*, id est morte aternâ peribit. Ratio redditur versu præcedente, quia qui negligit viam suam, in ea piger est, remissus, torpidus: *Pigredo verò immittit soporem, & anima dissoluta* (id est remissa, pigra, torpida, prout ex hebraica voce *remia* Cornelius à Lapide exponit) *esuriet*. Quem locum D. Gregorius 3. p. Pastor. admon. 16. egregiè sic explicat: *Pigritas itaque in Dei servitio, suæque salutis studio, inimicandum est, quòd sæpe dum opportunè agere, qua possumus, volumus, paulò post, cum volumus, non valeamus. Ipsa quippe mentis desidia, dum congruo fervore non accenditur, à bonorum desiderio funditus convalescente furim torpore maciatur. Unde aptè per Salomonem dicitur: pigredo immittit soporem. Piger enim rectè sentiendo quasi vigilat, quamvis nihil operando torpescat. Sed pigredo soporem immittere dicitur, quia paulisper etiam rectè sentiendi vigilantia amittitur, dum à bene operandi studio cessatur. Ubi rectè subjungitur: & anima dissoluta esuriet. Nam quia se ad superiora stringendo non dirigit, neglectam se inferius per desideria expandit: & dum studiorum sublimium vigore non constringitur, cupiditatis infima fame fauciatur; ut quo se per disciplinam ligare dissimulat, eo se esuriens per voluptatum desideria spargat. Hinc ab eodem rursus Salomone scribitur: in desideriis est omnis otiosus. Hinc ipsa Veritate predicante, uno quidem exeunte spiritu, munda domus dicitur; sed multipliciùs redeunte, dum vacat, occupatur.*

204 Dum itaque piger abit in via cordis sui, affluens ad sequenda terrena desideria sua, seu passiones & concupiscentias in parvis, in proximo est ut eas quoque sequatur in magnis. Eò quòd utique passiones & concupiscentiæ ipsius, tantò magis accendantur, quantò frequentius ipsis indulgetur. Quantò verò magis accendantur, tantò fortius alliciunt hominem ad objecta sua. Tantò ergo majori gratià homo ille indiget ad ipsis resistendum. Porro secundum ordinariam divinæ providentiæ economiam gratià illà tantò majore non solum est destitutus, ob rationes suprà allegatas; imò tantò magis diminuta est in ipso divina gratia, quantò magis eam neglexit, per tam frequentia neglectaque peccata venialia. Peccata quippe illa neglecta, „ mentis oculum offuscant, „ (ait Taulerus Institut. c. 2.), „ ut Deum „ aspicere nequeamus, divinæ dilectionis fer-

vorem extinguunt, orationes nostras difficiliùs exaudiri faciunt, Spiritum sanctum contristant, Dei ab anima familiaritatem excludunt, hominem ad majora gravioraque peccata pertrahunt „ (nam ut iterum D. Gregorius ait l. 10. Moral. c. 14. *Cum per levia delicta desectimus, usi cuncta levigante, non timemus postea graviora*. Et Pastor. p. 3. admon. 24. *Fit plerumque, ut mens assueta malis levibus, nec graviora perhorrescat, atque ad quamdam auctoritatem nequitiæ per culpas nutrita perveniat, & tamò in majoribus contemnat pertimescere, quantò in minimis disceat non timendo peccare*) denique vires animæ ad resistendum pravis inclinationibus debiliores reddunt. Et tantò debiliores, quantò magis peccata illa negliguntur. Quid ergo mirum, si homo tam debilis factus, satis fortis non sit ad resistendum tot hostibus, tantò fortioribus effectis, quantò ipse factus est debilior?

Corollaria magni valde momenti.

205 **C**ontremiscant igitur 1.º venialium neglectores, præsertim Ecclesiastici ac Religiosi, qui tam liberè quovis intuentur vultus, cum quovis sexu otiosè conversantur, alter alterius manus juvenili atrectant levitate, ad quasvis invicem dant facetias, de excolendo mentis agro parum solliciti, tempus inutiliter terentes, nihil nisi vana cogitantes, & loquentes, nullam oculorum modestiam servant in Choro, nullam, aut vix ullam reverentiam & gravitatem in divino Officio, nullam aut vix ullam silentii & solitudinis observantiam in Claustro, sicque vitam, vel notabilem vitæ partem transigent. Tamen parva fortè sint singula peccata illa, in funesta ducunt præcipitia, notabilique parte vitæ continuata, ex suprà dictis faciunt hominem reum plurium evangelicorum præceptorum graviter obligantium, atque ad resistendum gravibus tentationibus imparem. O! (inquit P. Segnerus) quantum profuisset Christiano illi, qui, ad extrema deductus, diabolicæ consensit tentationi, si speciali misericordià suâ, benignaque providentià Deus, in articulo illo, demones, ne eum tentare potuissent, cohibuissent, vel efficaci adversus tentationes gratià ipsum sic confortasset, ut earum insultibus prævaluisset! Sed negligentia suâ, suæque salutis incuriâ, sicut & ingratitude, misericordiam illam miser non promeruit, & ideò periit. Et tantò justius periit, quantò verius, quòd ad tantæ ruinæ principium, unicum aliquando sufficiat veniale peccatum. Quantò magis sufficiunt innumera usque adeò neglecta? Principium perditionis Judæ traditoris Hugo de S. Victore inde repetit, dicens, quòd *Judam in bethrathrum nequitiæ præcipitavit neglecta minorum cura.*

Non dicant ergo in corde suo venialium neglectores, *levia sunt ista* (ait Bernardus serm. 1. in convers. S. Pauli) *non curro corrigere.*

Non est magnum, si in his maneam venialibus minutisque peccatis. Hac est enim, dilectissimi, impœnitentia; hac blasphemia in Spiritum sanctum; blasphemia irremissibilis. Ubi tria dicit. 1.º voluntatem perseverandi in venialibus, seu parum curandi eorum emendationem, quia venialia sunt, esse impœnitentiam. 2.º esse blasphemiam in Spiritum sanctum. 3.º esse blasphemiam irremissibilem.

206 Cur dicit primum? quia impœnitentia est, dum quis non vult pœnitere. Non vult autem de venialibus pœnitere, qui ea cavere non vult, nec emendare. Cur secundum? quia blasphemia committitur, quoties Deus, vel aliquod divinum attributum, corde, ore vel opere, sive formaliter, sive interpretative contemnitur. Estque blasphemia ista in Spiritum sanctum, quando Spiritus sanctus, vel effectus Spiritui sancto specialiter attributus, taliter contemnitur. Spiritus verò sanctus contemni censetur, dum ex propria electione, ex propria proinde malitia, quis abjicit media necessaria ad remissionem peccatorum, quæ fit per Spiritum sanctum, prout docet S. Thomas 2. 2. q. 14. a. 1. Neque enim abjectio ista fit absque contemptu, saltem interpretativo. Non ergo absque blasphemia aliqua. Quodam igitur modo in Spiritum sanctum interpretative blasphematur, qui venialia corrigere sciens & volens, adeoque ex propria electione, non curat. Quia eo ipso de iis sincerè, atque efficaciter non vult pœnitere. Quippe pœnitentiam, quæ est per Spiritum sanctum, sciens & volens interpretative contemnit, dum sciens & volens curam ipsius abjicit.

Et ista est ratio, propter quam impœnitentiam illam D. Bernardus vocat blasphemiam irremissibilem: quia scilicet peccata in Spiritum sanctum irremissibilia Salvator appellat Matth. 12. eò quòd utique peccata illa comitari soleat finalis impœnitentia. Quæ etiam perseverantem venialia parum curandi voluntatem comitari solet; maxime dum ex eis nullum timeretur salutis dispendium; & adhuc magis dum nullum inde timendum esse obfirmato creditur animo. Obfirmata namque voluntas ista Spiritui sancto directè adversatur, nec esse solet absque vana præsumptione, per quam, remoto Dei timore, janua ocluditur divinæ misericordiæ. Quam ob causam mortali se illaqueat crimine, quisquis animo sic est affectus, ut formaliter vel interpretative dicat: *Nolo venialia vitare, sed mortalia duntaxat*, prout graviores Theologi docent, specialiter è nostris Lezana in 1. 2. disp. 5. de peccat. ven. q. 7.

207 2.º. Contremiscant Sacerdotes, qui sacrosanctum Missæ sacrificium absque ulla, vel vix ulla præparatione, devotione, & post Missam gratiarum actione facere consueverunt. Et maxime illi, qui (ut Bellarminus deplorat lib. 2. de gemitu columba c. 5.) *sacrosancta illa mysteria soliti sunt tam indecore tractare, ut videantur non credere Majestatem Domini præ-*

sentem; eò quòd utique sine spiritu, sine affectu, sine timore ac tremore, festinatione incredibili, sacrificium perficiunt, quasi fide Christum Dominum non viderent, aut ab eo se videri non crederent.

3.º. Contremiscant Canonici, Religiosi, 208 Abbates & Priores commendatarii, & quicumque officio adstricti, illud sive publicè, sive privatim recitare solent tam cursim, & tam damnabili celeritate, ut Deum alloquantur cum ea irreverentia & præcipitatione, quæ vix honestum hominem, imò famulos suos alloqui auderent. Idem dic de iis, qui illud persolvere solent in continua quasi distractione, quam suâ sibi culpâ accersunt: partim quia animus ipsorum extra officium est quasi perpetuò dissipatus, nec ad officium divinum debita cum devotione persolvendum præparatus: partim quia toto penè officii tempore elatos oculos quaquaversum circumferunt, atque huc & illuc gyran. Quia ista in causa distractiones ipsorum haud dubiè voluntariæ sunt, maxime dum causam illam emendare parum solliciti sunt. Meminerint isti omnes, se publicos Ecclesiæ esse Ministros, horarum canonicarum officio adstrictos, velut publicis precibus, Ecclesiæ nomine persolvendis, pro omnibus Ecclesiis, & Ecclesiarum Ministris, pro Regibus, Parliamentis, Tribunalibus, exercitibus, omnique status, pro pace provinciarum, quiete familiarum, conversione peccatorum, & necessitatibus omnium, maxime artificum & pauperum, quos dura necessitas cogit à mane in vesperam laborare, in sudoreque vultus sui necessaria alimenta comparare. O quam multi ex ipsis duram illam assidue laborandi necessitatem in assiduum ferventemque converterent orationem, si liberi essent à sollicitudine sibi suisque victum & amicum conquirendi, prout nos sumus? Exurgent ipsi in judicio adversum nos, quòd cum ab Ecclesiâ deputati essemus, ad offerenda Deo vota & gemitus ipsorum, ad Deum ipsis placandum, ad avertendam ab ipsis iram Dei, ad divinam gratiam & benedictionem ipsis impetrandam, ad Deum pro ipsis orandum, laudandum & glorificandum, in eoque supplendum quod ipsi præstare nequeunt, dum ipsos portare oportet jugum grave impositum super filios Adam: cum ad ista (inquam) omnia essemus ab Ecclesiâ deputati, id tam irreverenter, tam indevote, tam præcipitanter præstiterimus, ut publicæ preces nostræ versæ fuerint in peccatum, potius quàm in levamen, profectum & supplementum ipsorum. An non justè coram supremo Judice expostulabunt, quòd ipsos deceperimus? An non justè repentent spiritualia bona, quorum jacturam nostra ipsis causaverit otiositas, tepiditas & incuria? Pia ipsorum desideria nobis erant per Ecclesiam commissa, velut semina pretiosa, quæ per nostras pro ipsis orationes oportebat nos in centuplum reddere fecunda. Per eandem Eccle-

Ecclesiam deputati eramus ipsorum velut Interpretes & Mediatores apud Deum. Propterea confidebant in charitate, & piâ pro ipsi sollicitudine nostrâ. Sed post frustratam illam expectationem confidentiamque, per supradictam negligentiam & indevotionem nostram, ubinam nos abscondere poterimus à facie tot accusatorum? Et ubi à facie Dei, dum nobis exprobrabit, quòd dum illi, medias inter necessitates egestatis suæ, vel negotiorum publicorum, tantum habuerunt affectum ad orandum, nos, Dei benignitate tantum habentes otium & honorem, quem & quod habent Angeli ad Dei laudes canendas, angelicum istud ministerium tam oscitanter, tam irreverenter, tam flaccidè persolverimus? An non ejicier nos justus Judex à nuptiali convivio Abraham, Isaac & Jacob, tamquam extorres, non hæredes ardentis pietatis ipsorum, ad illudque introducet debiles, pauperes & claudos, secundum opinionem hominum, sed in fide divites, secundum Deum, utpote dignos ipsum cum Angelis aeternum laudare, ob fidem per charitatem operantem, quâ id ardentè concupierunt?

209 4°. Contremiscant adolescentes illi calamitratu, barbatuli, & ad omnem mollitiem effeminati, quos cum ex Ecclesiæ præcepto diebus Dominicis ac Festis Missæ sacrificio interesse oporteat, intersunt quidem, sed sedentes, & huc illuc oculos circumferentes, atque identidem garrientes, & jocofum aliquid, (si non obscœnum) infusurrantes in alterius aurem. Tum, ubi cælestis victima Sacerdotis attollitur manibus, uno in terram genu ægrè posito, altero collineantis ad scopum instar extento (inquit Merbæsius Sum. Christ. p. 1. q. 17.) sese ad aram convertere, perinde ac si Christum, quem ad id usque tempus quasi irriterunt, ibi latitantem, ad implenda religionis officia strictim mentis oculis observare sufficeret. Neque enim sic interessendi frequentia, eamque emendandi neglecta cura, utpote continuæ, vel quasi continuæ distractionis causa voluntaria, à mortali potest excusari. Imò frequenter contingit, quòd nec semel isti absque mortali Sacrum audiant.

5°. Contremiscant Religiosi, qui parum curant regularum suarum, constitutionumque ac ceremoniarum sub gravi culpa non obligantium observantiam. Ob ea quæ dixi num. 193, & seqq.

210 Unde tales in via salutis non esse, sed in statu peccati mortalis, & ut plurimum perire, docent (post Bernardum) Taulerus & Dionysius Carthusianus, postea referendi. Joannes Dominicus, eximius Doctor Ord. Prædicat, quem allegat sequiturque D. Antoninus 3. p. Sum. tit. 16. c. 1. §. 9. Magister Vincentius de Castrofranco in Prolog. Constit. Prædicat. Joannes ex curia Vicarius Generalis Reformatorem ejusd. Ord. Congregationis Burgundiæ, in epist. hac de re scripta ad Carolum, Burgundiæ Ducem. Passarelus de pri-

vileg. c. 25. Atque è nostris Lezana l. 2. de oblig. regul. c. 1. n. 8. Et in Consultis suis Consulto 44. Stephanus à S. Francisco Xaverio, Provincia Turonia semel & iterum Provincialis, in suis doctissimis, pietateque, & vitæ Monasticæ zelo commendatissimis exhortationibus in regulam Ordinis nostri, exhortatione decimâ. Albertus à S. Germano, Provincialis Provinciae Franciæ, in compendiarie dilucidatione Regulæ pag. 97.

Et sequitur 1°. ex iis quæ S. Bernardus supra dixit ferm. 2. in Quadrag. quia quicumque talis est, nihil aliud est, nisi miser homo, qui totus pergens in ea que foris sunt, & ignarus interiorum suorum, putans aliquid se esse, cum nihil sit, ipse se seduci. Sicut aqua effusus sum (ait Psalmista in persona hominis hujusmodi) & dispersa sunt omnia ossa mea. Ps. 21. Et alius quidam Propheta: Comederunt (inquit) alieni robor ejus, & ignoravit. Osee 8. Exteriorem quippe superficiem intuens, salva sibi omnia suspicatur (quia Ordinis jejunia utcumque servat, psallit in Choro, surgit cum aliis ad matutinum, &c.) non sentiens vermem occultum, qui interiora corrodit. Manet tonsura, vestis necdum mutata est, jejuniorum regula custodiunt, statuti psalluntur horis. Sed cor, ad exteriora & inania valdè dissipatum, longe est à me, dicit Dominus Isa. 29. & Matth. 15. Sub habitu religionis animum habet seculari, sub panis conversionis cor perversum, &c. His adde ea quæ idem Mellissius Doctor habet supra in argumento tertio.

2°. Idipsum sequitur ex iis quæ Pinusius Abbas (apud Cassianum l. 4. de instit. renunt. c. 38.) ait: Non leve noveris esse peccatum, perfectionem (id est studium perfectionis) professum, imperfecta sectari. Quia hoc est in religione non religiosè vivere. Religiosus namque (prout S. Thomas 2. 2. q. 184. a. 5. ad 2. dicit) proficitur se ad perfectionem tendere. Et q. 186. a. 2. Status religionis est quadam disciplina, vel exercitium ad perfectionem perveniendi, ita quòd ille qui statum religionis assumit... tenetur ad hoc tendere, & operam dare, ut habeat charitatem perfectam, per observantiam eorum que sunt ei taxata secundum regulam quam professus est. Et a. 3. Sicut supra dictum est, status religionis est quoddam exercitium & disciplina, per quam pervenitur ad perfectionem charitatis. Ad quod quidem necessarium est, quòd aliquis affectum suum totaliter abstrahat à rebus mundanis. Et (ut a. 4. ait) abstineat ab iis per qua homo impeditur, ne feratur totaliter in Dei servitium. A quibus præstandis notabiliter deficient Religiosi, de quibus agimus. Et idè manifestum videtur ipsos parum curate ad perfectionem sui status tendere. Religiosos verò parum id curantes mortaliter peccare, Theologi communiter cum S. Thoma docent apud Sanchez op. mor. to. 2. l. 6. c. 5.

Et quid de ipsis Taulerus? Ipsi (inquit ferm. 213 4. de venerab. Sacram. festivit.) in mortalium

peccatorum precipuis sunt constituti, jamque propè est, ut vel intus, vel foris incomparabile eorumdem peccatorum damnum incurrant. Imò frequenter, antequam advertant, ipsi in multa gravia peccata collabuntur. De iis loquitur, qui, assueti hominum amicitias superfluas, vanasque recreationes, ac sensuum voluptates inter se expetere, iis emori nolunt. Hæc (inquit) sunt impedimenta (perfectionis) perseverantia, & culpa inhaerentes, cum quibus tamen multi, proh dolor! ad reverendissima Christi Sacramenta accedere non metunt, suas nihilominus consuetudines & modos retinentes, nec aliquid ex prædictis repudiare volentes... Verùm urrum isti feliciter hinc discessuri, & ad extremum salvandi sint, vehementer incertum est, eò quòd fundus eorum sponte irritus est. Unde ubi necessitas extrema ingruerit... nescient prorsus quo in statu res sua sint, nec facillè Deum invenire poterunt... Nec poterunt, his substituentibus, sancti Spiritus in anima sua consolationem sentire... Quantum eos creatura impleat, à tanto Deum cum gratia abscedere oportet.

- 214 Plus dicit Dionysius Carthusianus l. de reform. Monach. a. 6. non solum enim dicit, quòd quamvis multa contineantur in regulis, aut statutis Religiosorum, ad qua non tenentur de necessitate præcepti, ita quòd statim mortaliter peccent, quando in aliquo eorum fuerint negligentes, ut est observantia silentii, surgere alacriter ad matutinas, otiositates vitare, inutiliter hinc inde discurrere, & similia: verùm tamen consuetudo, seu assiduitas delinquendi in istis, & non curare, nec emendare, non potest à mortali excusari peccato. Sed & loquens de Religiosis illis, in quibus pauca, aut nulla est rigoris, aut disciplina observantia, dicit quòd tota vita eorum est quasi quoddam peccare continuum, loquiturque de mortali peccato. Eique subscribit Vasquez alios referens t. 2. q. 69. a. 4. disp. 158. c. 6. sciens, quòd semper sint in statu damnationis. Subscribit & noster Stephanus à S. Francisco Xaverio ubi supra dicens, quòd tales Religiosi bonis operibus suis, videlicet confessionibus quas faciunt, Missis quas celebrant, precibus quas fundunt, Deum potius offendunt, quàm honorant, Deique justitiam non tam placent, quàm irritant: " Ils offensent plutôt Dieu par leurs bonnes œuvres, comme par les confessions qu'ils font, par les Messes qu'ils celebrent, & par les prières qu'ils lui adressent, qu'ils ne l'honorent; & ils irritent plutôt la justice, qu'ils ne l'appaisent, puisqu'ils ne pensent pas à se corriger, & à vivre selon les obligations de leur profession. Quibus verbis non vult Deum ab ipsis offendi quia confitentur, celebrant, orant; sed quia non ut oportet hæc faciunt. Eò quòd utique numquam seriò cogitent de emendatione, deque adimplendis obligationibus professionis suæ. Retineant proinde affectum peccati mortalis, nec illum efficaciter unquam deponant, quamdiù efficaciter non

proponunt venialia vitare, in studio perfectionis proficere, corrigereque notabilem, in qua sunt, negligentiam implendi spectantia ad vitam christianam, & religiosam. Cum affectu verò peccati mortalis confiteri, Missam audire, vel celebrare, Deum orare, &c. grave peccatum est, prout to. ostendemus, pluribusque probat Natalis Alexander Theol. dogm. & mor. l. 4. c. 5. a. 6. reg. 9. & in Paralipom. Th. mor. pag. 43. & seqq. Et hanc (inquit) doctrinam plurimi Præsules & Doctores, ut saniores & tutiores propugnant, ac in suis Diocesis doceri jubent, & prædicari.

Iste etiam videtur esse sensus illuminatissimæ Virginis, fororis Angelicæ Paulæ Antonicæ (cujus epistolas in Concilio Tridentino R. P. Didacus Laynes, ad id à Legatis Concilii commissus, approbavit) epistolâ namque 19. tales ad sacram Missam dicit indignè accedere, judiciumque sibi manducare. Quodnam est autem judicium, quòd sibi manducat ejusmodi anima? De ea hic non loquor, que in mortali palpabiliter perseverat crimine, sed de ea que communicat, nec curat proficere in virtute, nec in perfectione progredi, sed in sua tepiditate, degenerique negligentia seipsam fovet. Audite S. Paulum prædicantem: " Ideo inter vos multum infirmi, & imbecilles, & dormiunt multum. " Ipse est status hominum istorum, qui semper iidem manent, in passionibus suis ferventes, magni boni incapaces, debiles & fragiles, ignorantes & cæci, pigri & somnolenti, spiritu torpentes, absque fervore in tenebris ambulantes, nec unquam in virtute & perfectione proficientes. Dum conspiciunt homines, qui sacram communionem à longo tempore recipiunt, nec solum vivendi morem unquam immutant, hi sunt, qui non annuntiant mortem Domini, cum sincero, ut oportet, desiderio sibi seipsos moriendi, ut vivat in ipsis Christus. Signa fortè eorum animas de eo cogitatio, vel desiderium aliquod subeat, evanida dumtaxat cogitationes sunt, & imaginaria desideria: cum non respondeant gratia Sacramenti, nec faciant quòd oportet ad consequendum id quòd desiderant. Ipsi namque satis est, quòd tres vel quatuor lacrymas, inter communicandum, ex oculis suis mollior exstillent; & post tempus istud ad solitas redeunt ambitunculas, ad suos affectus, ad laudis appetitiones, ad distractiones, ad vanitates, resque similes.

Nec doctrina ista fundata est dumtaxat in iis quæ tradunt Sancti, illustresque Theologi, sed & in decem argumentis s. præcedenti deductis, & rationibus solidis. Prima est, quia, ut S. Antoninus supra, cum Joanne Dominico, & Vincentio de Castrofranco censet, tales Religiosi, tam parum curantes regularum suarum, constitutionumque observantiam, non videntur excusari posse à damnabili seu mortali earum contemptu, saltem interpretativo. Tamen enim ore, seu formaliter & expresse non dicant, se nolle iis subijci, opere tamen, seu interpretativè hoc dicere censentur,

ferant, dum parum curant earum observantiam, nec serio emendare volunt eas passim violandi consuetudinem, eò quòd sub mortali non obligent. Neque enim solus earum contemptus formalis & expressus lethalis est, sed & interpretativus, uti colligitur ex S. Bernardo Corollario 1. laudato, & à simili ostenditur ex eo quòd non sola Dei tentatio formalis & expressa, sed & interpretativa lethalis sit.

218 Secunda ratio petitur ex verbis supra laudatis D. Dionysii Carthusiani: quia licet ea quæ Regula præscribit, extra substantiam votorum, non ita sint de necessitate præcepti, quòd statim mortaliter peccent; qui in aliquorum fuerint negligentes; verumtamen consuetudo excedendi, seu assiduitas delinquendi in istis, & non curare, nec emendare, non potest à mortali excusari peccato.

219 Tertia ratio est, quia Religiosi tam parvam habentes curam observantiæ regularum suarum, valde perniciosi sunt religioni suæ: utpote non custodientes castrum religionis suæ, sed illud proderentes per malum exemplum suum. Videri potest S. Bernardus serm. 3. in dedic. Eccles. ubi tria salutis pericula describit in Religiosis non custodientibus castrum religionis. Primum est in proditoribus illius, sive imminuere conantibus Ordinis disciplinam... Secundum in deferentibus illud. Tertium (inquit) periculum breviter dico... quid prodest si nec proderet castrum, nec relinquere velis, sed segnis & desidiosus in eo permaneat, &c.

CAPUT XXIV.

Peccata venialia sui multiplicatione, seu collectione, nunquam efficiunt unum mortale.

220 Peccata venialia disponere ad mortalia, visum est cap. præcedenti. Quæritur jam, an ex multis venialibus collectivè sumptis aliquando efficiatur unum mortale? Subtilis Neotericus disp. 9. de peccat. dub. 4. resol. 5. affirmat. Sed negativa omnium est penè Doctorum, nominatim S. Thomæ 1. 2. q. 88. a. 4. ubi dicit, tripliciter fieri posse, quòd veniale fiat mortale: Uno modo sic quòd idem actus numero, sit peccatum veniale, & postea mortale. Et hoc esse non potest... Alio modo potest intelligi, ut id quòd est veniale ex genere suo, per accidens fiat mortale, per adjunctam utique circumstantiam aliquam, transferentem ipsum ad alteram speciem. Et hoc possibile esse dicit, prout & nos diximus cap. præcedenti. Tertio, ita quòd multa peccata venialia constituant unum mortale, sic quòd ex multis venialibus integraliter constituatur unum peccatum mortale. Et hoc absolutè & simpliciter, absque ulla exceptione, vel limitatione pronuntiat impossibile: Non enim omnia venialia de mundo possunt habere tantum de reatu, quantum unum mortale; eò quòd utique 1.º. peccatum mortale & veniale dif-

Tom. I.

ferant in infinitum, uti dicit in argumento, sed contra. 2.º. voluntas peccandi venialiter non præferat creaturam Deo, uti voluntas peccandi mortaliter. Peccatum autem mortale principaliter consistit in tali actu voluntatis; 3.º. peccatum mortale & veniale diversi sunt generis & ordinis; veniale ordinis inferioris, mortale ordinis superioris. Entia verò inferioris ordinis, solà sui multiplicatione, nunquam transeunt ad superiorem ordinem, v. g. accidentia ad ordinem substantiæ, inanimata ad ordinem animatorum, corporalia ad ordinem spiritualium, &c. Sed hac de re plura ad septimum Decalogi præceptum, ubi dissolventur argumenta in contrarium.

CAPUT XXV.

Ad hoc ut peccata actualia in seipsis imputentur, esse debent voluntaria & libera voluntate & libertate actuali, seu personali; non necessario tamen directe & in se; sed sufficit quòd voluntaria & libera sint in causa.

AD hoc ut peccata actualia in seipsis imputentur, non sufficere quòd voluntaria sint voluntate originali Protoparentis hominum, sed ea esse debere voluntaria voluntate actuali, seu personali, Ecclesia jam declaravit, dum per Alexandrum VIII. propositionem hanc damnavit: In statu natura lapsæ ad peccatum mortale & demeritum, sufficit illa voluntas, quæ voluntarium & liberum fuit in causa, peccato originali, & voluntate Adami peccantis. Et ratio est 1.º. quia ad peccandum actualiter & personaliter requiritur voluntarium proportionatum, actuale scilicet & personale, uti docent S. Augustinus 1. de duabus animabus cap. 11. his verbis: Nec peccatum, nec rectè factum (actuale) imputari cuiquam justè potest, qui nihil fecerit propria voluntate. Et S. Thomas in 1. dist. 3. q. 1. a. 2. Oportet quòd secundum hoc quòd aliquid rationem culpe habet, secundum hoc ratio voluntarii in eo reperitur... Unde ad culpam persone requiritur voluntas persona.

2.º. quia si ad peccatum actuale sufficeret voluntarium originale, consecutaria foret propositio à tribus Summis Pontificibus damnata: Ad rationem & definitionem peccati (actualis) non pertinet voluntarium (actuale) nec definitionis questio est, sed causa & originis, utrum omne peccatum debeat esse voluntarium. Quæ profectò justè damnata fuit, quia aliàs pravi concupiscentiæ motus, quibus homo personaliter non consentit, ad culpam imputarentur, contra Tridentinum sess. 5. can. 5. phreneticis quoque & amentibus à nativitate, imputarentur quæcumque peccata faciunt, saltem contra jus naturale; imò & amentia ipsa. Cum omnia ista (utpote peccati originalis effectus) voluntaria sint originaliter in Adamo.

His tamèn non obstantibus, vera est pars 223